

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТА ВПЛИВИ ЇЇ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Болева А.О. магістр, Мягких І.М., д.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Анотація. В статті досліджено сутність прибутку як фінансової категорії, його значення в фінансово-господарської діяльності підприємства. Розглянуто яку роль відіграє прибуток у розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах. Виявлено чинники, що впливають на величину прибутку підприємства та сформовано завдання управління ним. Подано складові елементи завдання та принципи системи управління прибутком підприємства. Проведено аналіз різних підходів щодо управління прибутком. Виявлено вплив ефективної системи управління прибутком на стабільне функціонування та розвиток підприємства.

Ключові слова: прибуток, управління, завдання управлінням прибутком, принципи, система управління прибутком.

ПРОБЛЕМЫ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРИБЫЛЬЮ И ВЛИЯНИЕ ЕЕ НА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТЬ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Болева А.О., магистр, Мягких И.Н., д.е.н., доцент

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Аннотация. В статье исследована сущность прибыли как финансовой категории, ее значение в финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Рассмотрено, какую роль играет прибыль в развитии предприятия в современных рыночных условиях. Выявлены факторы, влияющие на величину прибыли предприятия и сформированы задачи управления ими. Даны составляющие элементы задачи и принципы системы управления прибылью предприятия. Проведен анализ различных подходов к управлению прибылью. Проанализировано влияние эффективной системы управления прибылью на стабильное функционирование и развитие предприятия.

Ключевые слова: прибыль, управление, задача управления прибылью, принципы, система управления прибылью.

PROFIT MANAGEMENT SYSTEM ISSUES AND ITS EFFECT ON THE PERFORMANCE OF THE FUNCTIONING OF THE ENTERPRISE

Bolieva A.O., Miahkykh I.M.

Kyiv National University of Technologies and Design

Abstract. In this article are investigated the essence of profit as a financial category and its importance in the financial and economic activity of the enterprise. Was considered which role plays profit in the development of an enterprise in contemporary market conditions. The factors that influence the size of company's profit and the task of managing it are revealed. The constituent elements of the task and principles of the enterprise profit management system are presented in this article. The author has carried out analysis of different approaches to profit management. The influence of an effective profit management system on the stable functioning and development of the enterprise was revealed.

Keywords: profit, management, profit management task, principles, profit management system.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах ринкової економіки роль прибутку зростає, так як прибуток є гарантом прогресу економічної системи, а відсутність його – доказ регресу і соціального напруження. Це пояснюється тим, що прибуток є найголовнішим показником оцінки діяльності підприємства та основним джерелом фінансування розширеного відтворення

ресурсів. Як активний важіль державного впливу та регулювання економічними процесами прибуток чутливий як до внутрішніх так і до зовнішніх факторів впливу, зокрема, бюджетно – податкової, цінової, інвестиційної та кредитної політики органів законодавчої і виконавчої влади.

Прибуток виступає рушійною силою економіки, спонукає підприємців до фінансової діяльності, тим самим забезпечуючи прогрес соціально-економічної системи. Розмір чистого прибутку залежить від багатьох умов: загальної суми прибутку; рівня його оподаткування; нарахування та виплати дивідендів; системи та пропорцій його розподілу; формування резервного капіталу. Для стабільного розвитку підприємства в довгостроковому періоді необхідна оптимізація його доходів і витрат та джерел фінансування. Тому необхідно створити дієвий механізм управління прибутком на підприємстві, що є необхідною умовою для досягнення ним конкурентних переваг на ринку та забезпечить розвиток економіки країни в цілому. Чим більше уваги приділяється прибутку як економічній категорії, тим ефективніше функціонує підприємство. Усе це зумовлює необхідність дослідження теоретичних засад функціонування прибутку та його впливу на темпи і пропорції суспільного відтворення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування, ефективного використання та управління прибутком відображені в економічній літературі. Проблеми забезпечення ефективного управління прибутком розглядало в своїх працях багато науковців-економістів, а саме: І. Балабанов, І. Бланк, М. Білик, Є. Брігхем, Дж. Ван Хорн, Л. Ганущак-Єфіменко, В. Геєць, Дж. Джуран, А. Дайле, С. Дорогунцов, П. Друкер, П. Єгоров, І. Кац, А. Ковальова, Г. Крамаренко, Л. Костирко, М. Коробова, Ю. Лисенко, Л. Лігоненко, С. Підкропівний, В. Стасюк, В. Щербак та ін. Однак в умовах кризового стану економіки країни, є необхідність пошуку більш ефективних методів управління прибутком підприємства, що потребує теоретичного обґрунтування та спеціальних наукових досліджень.

Не вирішені частини дослідження. На сучасному етапі необхідний якісно новий підхід до теоретичного висвітлення і практичного обґрунтування рекомендацій щодо активізації ролі прибутку в економічній системі, як основи розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Для ефективного управління підприємства прибутком необхідно вдосконалити існуючі інструменти управління, а також розробити нові, що відповідають сучасним економічним умовам діяльності українських підприємств. В науковій літературі управління прибутком досліджено недостатньо, що обґрунтовує необхідність подальшого дослідження.

Мета дослідження. Дослідити вплив системи управління прибутком на ефективне функціонування підприємства.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Слід зазначити, що прибуток – фінансова категорія яка виступаючи узагальнюючим показником фінансових результатів відображає остаточну грошову оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства.

Прибуток – це частина додаткової вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу [8].

Прибуток являє собою різницю між сукупними доходами і сукупними витратами підприємства, або між ціною реалізації та собівартості продукції, товарів, послуг [12].

Прибуток – це та частина виторгу, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу, комерційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, та слугує засобом відтворення і головним мотивом здійснення такої діяльності для власників підприємства в поточному і перспективному періоді, а також є основною характеристикою ефективності цієї діяльності [6].

Прибуток виконує такі основні функції [7]:

- оцінка підсумків діяльності підприємства;

– розподіл доходу між підприємством і державою, підприємством і його робітниками, між сферою виробництва і невиробничою сферою;

– джерела утворення фондів економічного стимулювання і соціальних фондів завдяки збільшення трудового внеску колективу підприємства і за рахунок інших факторів.

На величину прибутку впливає сукупність багатьох факторів, які необхідно враховувати в процесі управління. Ці фактори можна поділити на дві групи: зовнішні і внутрішні.

Зовнішні фактори впливають на величину прибутку але не залежать від діяльності підприємства. До них відносять природні умови, державне регулювання цін і тарифів, податкові ставки і пільги, процентні ставки тощо.

Внутрішні фактори складаються з виробничих і невиробничих.

Виробничі фактори включають: використання засобів і предметів праці; трудових і фінансових ресурсів, які в свою чергу поділяють на екстенсивні і інтенсивні. Через такі зміни, як обсяг коштів і предметів праці, фінансових ресурсів, час роботи обладнання, чисельності працівників, фонду робочого часу, на процес отримання прибутку впливають екстенсивні фактори.

До інтенсивних факторів відносять ті фактори які здатні вплинути на процес отримання прибутку через підвищення продуктивності обладнання і його якості, використання прогресивних видів матеріалів, удосконалення технологій їх обробки, підвищення кваліфікації та продуктивності праці персоналу, зниження трудомісткості і матеріаломісткості продукції, вдосконалення організації праці, більш ефективне використання фінансових ресурсів.

До невиробничих факторів відносять: соціальні умови праці та побуту; постачальницько-збутова діяльність, природоохоронна діяльність. Необхідність ефективного управління прибутком завдяки правильно сформованій системі управління пов'язана з роллю, яку він відіграє в розвитку підприємства та забезпечення інтересів його власників.

Отже, управління прибутком – це процес розроблення і прийняття рішень з питань формування, розподілу і використанню прибутку на підприємстві з метою забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [10].

Управління прибутком – це процес розроблення і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання [2, с. 48].

Управління прибутком – це побудова системи управління, що враховує тактичні та стратегічні аспекти управління, спрямована на підвищення кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання, яка розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, кожен з яких виконує певну роботу, спільна дія яких забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини [3].

Управління прибутком – це цілеспрямований, систематичний процес підготовки, оцінки, відбору та реалізації альтернативних управлінських рішень з усіх питань його формування, розподілу та використання на конкретному торговельному підприємстві [14, с. 12].

Основні завдання управління прибутком відображені на рис. 1.

Система управління прибутком має свої специфічні мету і завдання. Метою системи є визначення ефективних організаційно-економічних заходів щодо управління прибутком.

До об'єктів системи управління прибутком відносять: управління формуванням прибутку; управління розподілом та використанням прибутку [12].

Система управління прибутком підприємства є сукупністю конкретних методик, технологій, способів і прийомів обґрунтування управлінських фінансових рішень стосовно формування затрат та доходів підприємства, а також форм їх виконання з метою забезпечення прийняттого рівня рентабельності фінансово-господарської діяльності

конкретного підприємства [15]. Результатом ефективних заходів щодо управління прибутком підприємства є підвищення його рівня та оптимальний розподіл, що позитивно має впливати на розвиток підприємства в цілому та підвищення його ринкової вартості.

Джерело: побудовано автором на основі [2, 5, 6, 9, 12, 14].

Рис. 1. Завдання системи управління прибутком підприємства

Незважаючи на різноманітні підходи, вчені виділяють шість загальноприйнятих складових елементів системи управління прибутком підприємства:

- політика підприємства стосовно управління прибутком;
- концепція управління прибутком;
- принципи управління прибутком;
- механізм управління прибутком;
- інформаційна система;
- методи аналізу та планування прибутком.

Щодо політики управління формуванням прибутку підприємства то вона повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату через виконання комплексу завдань щодо забезпечення зростання обсягів його діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізації складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління суб'єктом господарювання [4].

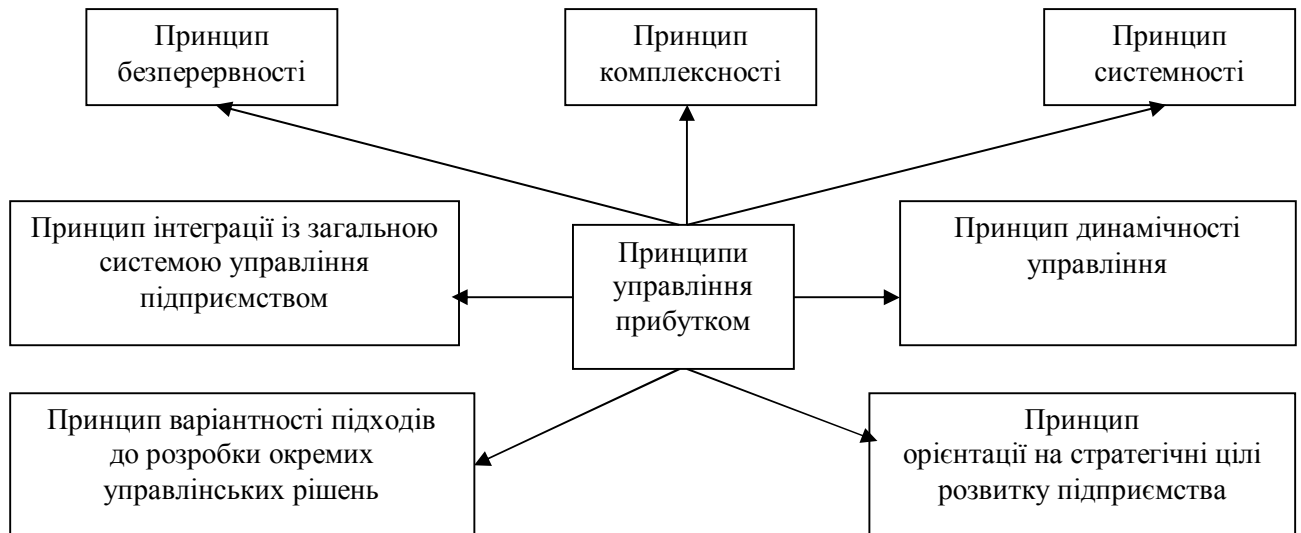
Результати діяльності підприємства та ефективність управління його прибутком залежить, в першу чергу, від керівників підприємств та принципів які вони дотримуються при прийнятті певних управлінських рішень, а також від методів які вони застосовують для їх реалізації.

Необхідно зазначити, що принципи управління прибутком залежать від багатьох факторів, головними із яких є особливості галузевої приналежності, спеціалізації підприємства, його організаційна форма, форма власності, етапи реалізації стратегії.

Це зумовлює поряд з використанням загально прийнятих принципів управління прибутком необхідність розробки особливих принципів для кожного конкретного підприємства індивідуально, ґрунтуючись на системному підході і комплексному аналізі його діяльності. Розглядаючи принципи управління можна зазначити, що вони сприяють

застосуванню обміркованих та аргументованих дій, та рішення при розробці інструментів управління прибутком.

На основі вивчення фахових літературних джерел сформовано принципи формування системи управління прибутком (рис. 2).

Джерело: побудовано автором на основі [2–7].

Рис. 2. Принципи формування системи управління прибутком

Аналіз економічного управління дозволить встановити необхідні застосування до управління прибутком наступних наукових підходів: системного, інтеграційного, маркетингового, функціонального, динамічного, процесного, нормативного, математичного, адміністративного, поведінкового, ситуаційного. Кожний підхід характеризує один із аспектів управління прибутком підприємства чи їх сукупність. При системному підході прибуток підприємства розглядається як сукупність взаємозалежних елементів, що має вихід, вхід, зв'язок із зовнішнім середовищем та зворотній зв'язок.

При комплексному підході повинні враховуватися економічні, організаційні, соціальні, психологічні та інші аспекти управління прибутком підприємства та їх взаємозв'язки.

Інтеграційний підхід сприяє дослідженню та посиленню взаємозв'язків між елементами прибутку, стадіями формування і розподілу прибутку, рівнями управління прибутку по вертикалі, суб'єктами управління прибутком підприємства по горизонталі.

Маркетинговий підхід передбачає орієнтацію інструмента управління прибутку підприємства на споживача.

При функціональному підході управління прибутком розглядається процес управління як сукупність функцій які необхідні.

При динамічному підході прибуток розглядається в діалектичному розвитку, розглядається причинно-наслідкові зв'язки його формування, проводиться ретроспективний аналіз за п'ять-десять років і більше минулих років, перспективний аналіз.

Процесний підхід розглядає функції управління як взаємозалежні.

Сутність математичного підходу полягає в переході від якісних оцінок прибутку до кількісних за допомогою математичних, статистичних методів, розрахунків, експортних оцінок та інших.

Сутність адміністративного підходу полягає в регламентації функцій, прав, нормативів, якості, витрат, тривалості, елементів у норм активних актах у процесі управління прибутком.

При прийнятті управлінських рішень в області управління прибутком застосовується ситуаційний підхід, який концентрується на тому, що придатність різних методів управління визначається різною ситуацією.

Механізм управління прибутком підприємства складається з елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень пов'язаних з його формуванням, розподілом і використанням. Для того щоб забезпечити досконалий механізм прибутку для українських підприємств можна запропонувати наступні заходи:

- проводити ефективну кадрову політику на підприємств;
- підвищувати ефективність збутової політики підприємств;
- підвищувати якість продукції і ліквідувати втрати від браку;
- уникати непродуктивних витрат шляхом їх нормування, планування та аналізу;
- підвищувати ефективність маркетингу;
- застосовувати жорсткий контроль за всіма витратами.

Отже, ефективна система управління прибутку сприяє стабільному функціонуванню та розвитку підприємства через: підвищення добробуту власників підприємства; забезпечення приросту ринкової вартості підприємства; підвищення його інвестиційної привабливості; здійснення розподілу прибутку відповідно до стратегії розвитку підприємства; підвищення рівня платоспроможності підприємства; зменшення ризиків діяльності; поповнення фінансових ресурсів підприємства тощо.

Висновки. Таким чином, усі підприємства прагнуть в результаті своєї діяльності мати прибуток і намагаються його збільшувати. Тільки розуміння того в якому напрямку діяти може призвести до позитивної динаміки. Необхідно застосовувати ефективні підходи до управління прибутком підприємства за для підвищення рентабельності виробництва та інвестиційної привабливості підприємства, зміцнення його конкурентоспроможності. У зв'язку з цим методи управління прибутком необхідно удосконалювати. Для підвищення прибутковості підприємства необхідно постійно вести облік доходів і витрат, враховувати вплив внутрішніх і зовнішніх факторів, проводити ефективний маркетинг, збирати інформацію про конкурентів, проводити ефективну цінову політику, економити на кожному етапі робочого процесу.

Література

1. Боуш Г.Д. Типологизация, идентификация и диагностика кластеров предприятий: новый методологический подход [Электронный ресурс] / Г.Д. Боуш // Вопросы экономики. – 2010. – № 3. – С. 121–131. – Режим доступа : <http://finanal.ru/003>.
2. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2007. – 768 с.
3. Блонська В.І. Вдосконалення системи управління розподілом та використанням прибутку підприємства [Електронний ресурс] / В.І. Блонська, П.П. Адамович // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.7. – С. 92–104. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlntu.
4. Блонська В.І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства / В.І. Блонська, О.І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.1. – С. 122–128.
5. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності / І.Ю. Єпіфанова, В.С. Гуменюк // Економіка та суспільство. – 2016. – № 3. – С. 189–192.
6. Ладичук К.І. Рекомендації з управління прибутком на підприємстві [Електронний ресурс] / К.І. Ладичук, Р.М. Миронова. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=72976>.
7. Опікунова Н.В. Управління прибутком підприємства / Н.В. Опікунова, В.Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 46. – С. 294–298.
8. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник / А.М. Поддєрьогін – 8-е вид. – К.: КНЕУ, 2013. – 385 с.

9. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / С.Ф. Покропивний. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.
10. Сковородкина Л.В. Финансовый менеджмент: учебно-метод. пособие для сам. изуч. дисциплины / Л.В. Сковородкина. – Симферополь, 2011. – Ч. 2. – 137 с.
11. Соколова Е.А. Проблеми управління прибутком підприємств / Е.А. Соколова, А.І. В'юшкова // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. – 2015. – № 32. – С. 310–320.
12. Тищенко Т.Ю. Особливості управління прибутком підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2012/Economics/10_120784.doc.htm.
13. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1652020564634/finansu/upravlinnya_pributkom.
14. Худа В.В. Управління прибутком торговельних підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / В.В. Худа. – К.: Лібра, 2007. – 22 с.
15. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.